

O razvrščanju nikalnice v goriških govorih

Izvleček

V članku obravnavamo zahodnoslovensko ločevanje stavčne nikalnice od osebne glagolske oblike (npr. ... *da ne slučajno zamudiš*). Predstavljamo raziskavo, ki je z velikovzorčnim preverjanjem sprejemljivostnih sodb ugotavljala posplošenost pojava v različnih slovničnih vzorcih. Rezultati kažejo, da je pojav skladenjsko bolj posplošen, kot bi sledilo iz nekaterih omemb v literaturi. Sodbe zahodnoslovenskih govorcev so primerjane z osrednjeslovenskim vzorcem.

Ključne besede: zanikanje, nikalnica, osebna glagolska oblika, zahodna slovenščina

The Position of the Negative Particle in Goriško Slovenian

We discuss the splitting of the sentential negative particle from the finite verb in Western Slovenian, a feature that distinguishes Western Slovenian from Standard Slovenian. We ran an acceptability experiment to investigate the extent to which this possibility has been generalized across different grammatical patterns. Results show that the phenomenon is syntactically more generalized than might follow from some cursory remarks in the literature. Judgements of Western Slovenian speakers are contrasted with those of Standard Slovenian speakers.

Keywords: negation, negative particle, finite verb, Western Slovenian

1. Uvod

1.1 V standardni slovenščini stavčna nikalnica načeloma vselej stoji ob osebni glagolski obliki (npr. Ilc 2008: 67, 2019: 105), kot kažeta zgleda (1) in (2). Za zahodne slovenske govore pa je bilo v literaturi zabeleženo, da je v primerljivih zgradbah nikalnica lahko od osebne glagolske oblike tudi ločena (Skubic 1997: 104–105, Zuljan Kumar 2003: 73–74, 2022: 60), kot v zgledu (3).

(1) Kdo je še ne pozna? (Zuljan Kumar 2022: 60)

(2) *Kdo je ne še pozna?

(3) Duə je na še pozna? (briško, Zuljan Kumar 2022: 60; ≈ Skubic 1997: 104)

Med nikalnico in glagolom naj bi se lahko pojavljal »kak členek« (Skubic 1997: 104), »še kakšna beseda« (Zuljan Kumar 2003: 74) oziroma »še kakšna beseda ... ne nujno en[a] sam[a]« (Zuljan Kumar 2022: 60).

Kot verjeten izvor te zahodnoslovenske stave Skubic (1997) in Zuljan Kumar (2003) omenjata italijanščino in furlanščino, kjer naj bi se lahko med nikalnico in osebno glagolsko obliko prav tako pojavljal še kak »členek« (Skubic 1997: 105) oziroma še »kakšna beseda« (Zuljan Kumar 2003: 73). Skubic kot verjeten izvor še konkretnjeje navaja italijanske oziroma furlanske zveze tipa *non sempre/no simpri* (»ne vedno«) in *non subito/no subit* (»ne takoj«). Zuljan Kumar (2019: 64–65, 2022: 60) kasneje poroča, da te zahodnoslovenske stave vendarle ni mogoče pripisati romanskemu vplivu, ker naj bi primerljiva stava v italijanščini in furlanščini ne bila mogoča (kot kaže nesprejemljivost italijanske ustreznice zgleda iz (3): **Chi lo non ancora conosce*.).

Znano je torej, da se lahko v zahodnih govorih med nikalnico in glagolom pojavlja še kaj, ni pa jasno, kako splošno – glede na slovnične vzorce – je to ločevanje nikalnice od osebne glagolske oblike oziroma ali ga je mogoče kakor koli podrobneje opisati. Po opisu »kak členek«, pa tudi po morebitnih izvornih romanskih vzorcih *non sempre/no simpri* in *non subito/no subit* iz Skubic (1997) bi pričakovali, da je to ločevanje omejeno na ločevanje z določeno vrsto besed (členek, prislov). Opis »kakšna beseda« oziroma »še kakšna beseda ... ne nujno en[a] sam[a]« iz Zuljan Kumar (2003, 2022) pa pušča odprto tako možnost, da lahko med nikalnico in osebno glagolsko obliko stojijo samo določene besedne vrste ali stavčni členi, kot možnost, da pri vrsti in vlogi ločevalnega elementa načeloma ni omejitev.

V članku predstavljamo raziskavo, s katero smo poskušali s sistematičnimi podatki večjega vzorca govorcev ugotoviti, kaj lahko stoji med nikalnico in osebno glagolsko obliko, in s tem dopolniti poznavanje zahodnoslovenske stave nikalnice in njenih distribucijskih lastnosti. To je osnovni cilj raziskave.

1.2 Podrobnejše raziskovanje tega pojava dodatno osmišlja še raziskava Marušič in Žaucer (2016), v kateri avtorja preučujeta, kako je v standardni slovenščini vzniknil današnji vzorec izražanja možnosti, ko se v trdilih stavkih uporablja kombinacija osebne glagolske oblike in naklonskega prislova *lahko* iz zgleda (4), v nikalnih pa kombinacija naklonskega glagola *moči* in polnopomenskega glagola v nedoločniku iz zgleda (5).

(4) Lahko grem v kino. (Hansen 2005: 225)

(5) Ne morem iti v kino. (Hansen 2005: 225)

Analiza tega vzorca je za teoretično jezikoslovje razmeroma pomembna, ker gre za tipološko redek sistem (Hansen 2005). V skladu z opombo iz Lenček (1996: 233, fn. 8) Marušič in Žaucer (2016) trdita, da se je *lahko* pojavil kot ojačevalec zmožnostnega pomena naklonskega glagola *moči*, nato v celoti prevzel njegovo vlogo, zaradi zgradbenih značilnosti nikalnice in zanikanja pa je ta razvoj ostal omejen na trdilne stavke. Iz podrobnosti njune skladenjske analize pa sledi tudi napoved – in s tem test pravilnosti –, da gre v narečnih različicah, ki poznajo ločevanje naglašene nikalnice in osebne glagolske oblike, verjetno pričakovati tudi možnost ločevanja nikalnice in osebne glagolske oblike z naklonskim prislovom *lahko* (2016: 185).

Marušič in Žaucer zapišeta, da se ta napoved v zahodnoslovenskih podatkih tudi res potrjuje, a hkrati to trditev dokazujeta z enim samim takim izpričanim zgledom, tj. z zgledom (6), slišanjem v spontanem govoru v Novi Gorici.

(6) A vam ne lahko tako naštimajo, da bi blo ... (Marušič in Žaucer 2016, 185)

Dodatni cilj naše raziskave je torej tudi poskus, da z bolj sistematično preverbo možnosti ločevanja nikalnice od osebne glagolske oblike dobimo tudi trdnjšo osnovo za izrekanje o uresničenosti oziroma neuresničenosti teoretične napovedi iz Marušič in Žaucer (2016) o naravi razvoja tega tipološko redkega modernoslovenskega sistema izražanja zmožnosti.

1.3 Raziskava je osnovana na vprašalniku z nizom stavkov, ki smo jih dali v ocenjevanje glede na njihovo sprejemljivost govorcem zahodnoslovenskih govorov in z namenom kontrolne skupine govorcem osrednjeslovenskih govorov. Kot bomo videli, so se v raziskavi splošne ugotovitve o možnosti ločevanja iz Skubic (1997) in Zuljan Kumar (2003, 2022) potrdile. Več vrst zgledov z od glagola ločeno nikalnico je bilo po

ocenah zahodnoslovenskih informantov namreč sprejemljivih, hkrati pa so bili najbolj ocenjeni ravno zgledi, kjer stoji med nikalnico in osebno glagolsko obliko prislov.

Pred nadaljevanjem še terminološko pojasnilo. Skubic (1997) poroča o slovenščini na zahodu, pretežno v Italiji, Zuljan Kumar (2003, 2022) o briškem in nadiškem narečju. V pričujoči raziskavi v vzorec zajemamo zahodnoslovenske govore s širšega področja Goriškega. Zaradi enostavnosti, pa tudi zato, ker ne gre za vzorec, ki bi tesno sledil ustaljeni dialektološki klasifikaciji (vzorec združuje govore briškega in kraškega narečja ter banjškega podnarečja), uporabljamo izraz »goriški govori«, pod čemer razumemo različice zahodne slovenščine, ki se govorijo od Goriških brd, spodnje Soške doline, Banjšic, Spodnje Vipavske doline (z Gorico in Novo Gorico in okolico) do Goriškega Krasa in do robnih delov notranjskega narečja. S tem seveda ne trdimo, da med temi govori glede stave nikalnice ne bi moglo biti prav nobene razlike. Privzemamo le, da jih z vidika razvrščanja nikalnice z ozirom na standardno slovenščino in na osrednjeslovenske govore vendarle ni nesmiselno obravnavati skupaj. Podobno velja za kontrolno skupino, ki smo jo definirali s področjem ožjega vplivnega območja Ljubljane in jo bomo v nadaljevanju poimenovali kot »osrednjeslovenski govori«. Tudi tu odstopamo od ustaljene dialektološke klasifikacije in tudi tu ne trdimo, da med pripadajočimi govori glede stave nikalnice ne bi moglo biti prav nobene razlike; privzemamo samo, da govorov tega območja z vidika razvrščanja nikalnice z ozirom na goriške govore vendarle ni nesmiselno obravnavati skupaj.

2. Metodologija

Posplošenost oziroma omejitve pri ločevanju nikalnice od osebne glagolske oblike smo preverjali s poskusom z velikovzorčnim preverjanjem sprejemljivostnih sodb, tj. s ciljno pripravljenim pisnim skladenjskim vprašalnikom, ki smo ga izvedli s pomočjo eksperimentalne jezikoslovne platforme IbexFarm (Drummond 2011, <http://spellout.net/ibexfarm/>). S tem načinom zbiranja gradiva smo lahko posamezne slovnične vzorce v kratkem času kontrolirano in sistematično preverili pri večjem številu ciljnih govorcev, v našem primeru govorcev goriških govorov, in tudi pri kontrolni skupini, v našem primeru govorcev osrednjeslovenskih govorov.

2.1 Gradivo in zasnova vprašalnika

Gradivo je bilo sestavljeno iz zgledov, ki so jih udeleženci ocenjevali na petstopenjski lestvici z ocenami od 1 ("popolnoma nesprejemljivo") do 5 ("popolnoma sprejemljivo"). Celoten nabor preverjanega gradiva je sestavljalo 65 zgledov, posamezen udeleženec jih je ocenjeval 33. Od celote je bilo 56 zgledov zasnovanih tako, da je polovica (torej 28 zgledov) predstavljala vzorec z nikalnico ob osebni glagolski obliki, druga polovica (tj. ostalih 28 zgledov) pa ustreznice prve polovice zgledov, pri katerih je bila nikalnica od osebne glagolske oblike ločena. Primer takega para je v (7)–(8).

(7) Jutri vstani pol ure prej, da slučajno ne zamudiš predure.

(8) Jutri vstani pol ure prej, da ne slučajno zamudiš predure.

Štirje zgledi so preverjali možnost ločevanja nikalnice od osebne glagolske oblike z naklonskim *lahko*, npr. (9). Pri teh je bila zaradi zagotavljanja pomenske primerljivosti ustreznica z nikalnico ob osebni glagolski obliki tvorjena z naklonskim *moči*, (10), tako da ni šlo za minimalne pare na isti način kot pri (7)–(8).

- (9) A vam ne lahko uštimajo tako, da bo usklajevanje malo lažje?
- (10) A vam ne morejo uštimati tako, da bo usklajevanje malo lažje?

Celoten nabor zgledov je bil razdeljen med dva komplementarna seznama: vsak seznam je vseboval polovico različic z nikalnico ob osebni glagolski obliki in polovico z nikalnico ločeno od osebne glagolske oblike, in hkrati je posamezni seznam vedno vključeval samo enega od obeh členov posameznega para (npr. ali (7) ali (8), ali (9) ali (10)). Poleg tega sta oba seznama kot kontrolo vsebovala še zgled v (11), za katerega smo presodili, da je tako v goriških kot v osrednjeslovenskih govorih nesporno neslovničen, in zato pričakovali, da ga bodo udeleženci ocenjevali s svojo najnižjo oceno.

- (11) Ali mogoče veš, kom je Sebastjan šel včeraj v kino s?

Zgledi posameznega seznama so se ob vsakem reševanju zvrstili v naključnem vrstnem redu.

Posplošenost ločevanja nikalnice od osebne glagolske oblike smo preverjali prek eksperimentalnih pogojev, tj. tipov elementov med nikalnico in osebno glagolsko obliko glede na (poenostavljeno rečeno) besedno vrsto in stavčnočlensko vlogo elementa. Pogoje smo oblikovali na podlagi zgoraj omenjenih trditev iz literature (npr. ena vmesna beseda nasproti dvema vmesnima besedama) in na podlagi presoje o mogočem obstoju izhajajoč iz lastnega neistematično zbranega ustnega gradiva. Seznam pogojev s po enim od uporabljenih zgledov je v preglednici 1 (v preglednici je pri vseh pogojih naveden zgled s preverjanim elementom med nikalnico in glagolom, kot ločeni pogoji pa so se, kot rečeno, preverjali tudi minimalni pari z nikalnico ob glagolu).

TESTNI POGOJ	ZGLED
prislovno določilo mere ali kratnosti	<i>V tem primeru pa moraš zelo pazit, da ne dvakrat šteješ.</i>
prislovno določilo naklonskosti	<i>Tak dijak je lahko nadpovprečen, a še ne zagotovo izstopa.</i>
osebek - zaimek ali kvantifikator	<i>Pozoren moraš biti, da ti slučajno ne kdo pride izza hrbta.</i>
osebek - občnoimenski samostalnik	<i>Je pa gotovo res, da se ne politiki zavedajo, da to ni legalno.</i>
predmet - zaimek	<i>Bila sem prepričana, da to znate ... Mogoče pa ne tega učijo.</i>
predmet - občnoimenski samostalnik	<i>Čim prej je treba prepovedat lov, da se ne slonov iztrebi.</i>
naklonski <i>lahko</i>	<i>A vam ne lahko uštimajo tako, da bo usklajevanje malo lažje?</i>
dva stavčna člena	<i>Mogoče ti je ta sličica že znana, ker se ne tukaj prvič pojavi.</i>
kontrolni neslovnični zgled	<i>Ali mogoče veš, kom je Sebastjan šel včeraj v kino s?</i>

Preglednica 1: Testni pogoji (elementi, ki ločujejo nikalnico od osebne glagolske oblike).

Pri oblikovanju zgledov smo izhajali iz lastnega nesistematično zbranega ustnega gradiva, z dodatnim prilagajanjem na enotno dolžino (vsi zgledi so bili približno enake dolžine, med 50 in 65 znakov s presledki), z variiranjem konkretnega elementa, ki je predstavljal testni pogoj (npr. *zagotovo* in *nujno* v pogoju prislovnega določila naklonskosti), z dodajanjem konteksta in z oblikovanjem dodatnih zgledov na tej podlagi. Da bi bili zgledi uporabni na obeh testnih lokacijah, smo se izogibali ozko narečni leksiki in uporabili pretežno standardiziran zapis. Celotni nabor testnih zgledov je v Prilogi. Udeleženci so pred začetkom izpolnjevanja dobili ustno navodilo, da naj stavke ocenjujejo na podlagi sprejemljivosti v svojem vsakdanjem pogovornem jeziku, ne v standardni slovensščini. Na začetku samega izpolnjevanja je bilo to navodilo izpisano še v samem

vprašalniku.

Zaradi možnosti preverbe narečnega porekla so morali udeleženci na začetku vprašalnika vnesti podatke o kraju, kjer so obiskovali vrtec, osnovno šolo in srednjo šolo. Pred testnimi zgledi so udeleženci ocenili še dva zgleda za vajo. Vprašalnik so izpolnjevali med poukom v okviru izbirnih vsebin. Izpolnjevanje vprašalnika je udeležencem vzelo med 5 in 10 minut.

2.2 Udeleženci

Udeleženci so v eksperimentu sodelovali anonimno. Vprašalnik sta izpolnili dve skupini udeležencev, starih od 15 do 18 let. Eno skupino je sestavljalo 57 dijakov 2. in 3. letnika Gimnazije Nova Gorica (29 žensk, 28 moških). Drugo skupino je sestavljalo 77 dijakov 2. in 3. letnika ljubljanskih Elektrotehniško-računalniške strokovne šole in gimnazije Ljubljana, Gimnazije Šiška in Gimnazije Moste (34 žensk in 43 moških). 74 dijakov je reševalo seznam 1 (33 žensk in 41 moških), 62 dijakov pa seznam 2 (31 žensk in 31 moških).

Pri prvi skupini smo iz analize izključili rezultate dijakov, ki so večino dotedanjega šolanja opravili zunaj območja, s katerim smo definirali goriške govore (skupno 2); upoštevanih je tako bilo 55 odgovorov, 31 rezultatov seznama 1 in 25 rezultatov seznama 2. Pri drugi skupini smo iz analize izključili rezultate dijakov, ki so večino dotedanjega šolanja opravili zunaj področja ožjega vplivnega območja Ljubljane, s čimer predpostavljamo, da smo dobili vsaj kar se distribucije nikalnice tiče narečno relativno homogen vzorec govorcev; upoštevanih je bilo 58 rezultatov (28 žensk in 30 moških).

3. Rezultati in razprava

Poleg že omenjenih izključitev na podlagi lokacije dotedanjega šolanja, s čimer smo želeli zagotoviti pripadnost ciljni skupini govorcev, smo iz analize nadalje izključili še 22 odzivov na podlagi sprejemljivostne ocene kontrolnega stavka, 10 v goriški skupini in 12 v osrednjeslovenski. Pogoj za izključitev je bila ocena sprejemljivosti kontrolnega zgleda iz (11), ponovljenega spodaj, z ocenami 3, 4 ali 5.

(11) Ali mogoče veš, kom je Sebastjan šel včeraj v kino s?

Privzemali smo, da so dijaki, ki so ta nesporno neslovnični zgled ocenili kot sprejemljiv, tudi druge primere lahko ocenjevali naključno oziroma so lahko vprašalnik izpolnjevali nepozorno. V rezultatih so tako upoštevani samo udeleženci, ki so kontrolni primer ocenili z oceno 1 ali 2. V končno analizo je tako vključenih 45 udeležencev eksperimenta iz goriške skupine in 46 udeležencev eksperimenta iz osrednjeslovenske skupine. Analizo smo izvedli s programskim orodjem R (Jedra ekipa R 2021). Surovi podatki so na voljo na naslednji povezavi: <https://repozitorij.ung.si/IzpisGradiva.php?id=9979>

3.1 Prislovno določilo, osebek, predmet – združeno

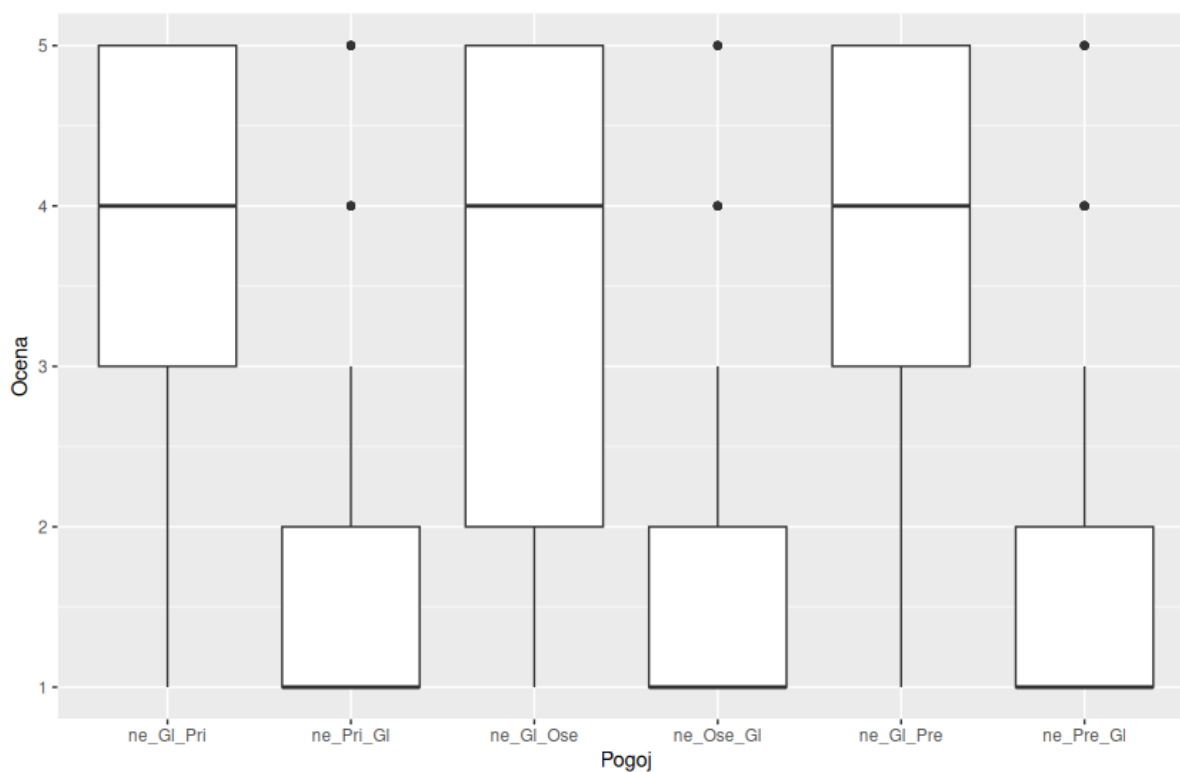
V nadaljevanju predstavljamo rezultate za vsako lokacijo posebej. Ker smo imeli v eksperimentu veliko pogojev, smo za prvi prikaz razlike med goriško in osrednjeslovensko skupino pri podskupini pogojev združili po dva pogoja skupaj. Konkretnije, kot en pogoj smo tu obravnavali: 1) zglede, ko nikalnico in glagol ločuje prislovno določilo mere/kratnosti in prislovno določilo naklonskosti; 2) zglede, ko nikalnico in glagol ločuje zaimkovni/kvantifikatorski osebek in občnoimenski osebek; 3) in zglede, ko nikalnico in glagol ločuje

zaimkovni predmet in občnoimenski predmet.

Rezultati z združenimi pogoji za osrednjeslovensko skupino so prikazani v preglednici 2, ki podaja povprečne vrednosti ocen sprejemljivosti, in v grafikonu 1, ki prikazuje povprečno sprejemljivost zgledov. Pravokotniki v grafikonih kvantilov prikazujejo razpon večine odgovorov (od povprečja zgornje polovice odgovorov do povprečja spodnje polovice odgovorov) pri posameznem pogoju, krepko tiskane črte zaznamujejo mediano, pike pa najvišje in najnižje posamezne vrednosti (osamelce). Pomen obeh vrst oznak, ki sta zaradi kratkosti uporabljeni v grafikonih, je razviden iz preglednic.

ZDRUŽENI POGOJ	TESTNI POGOJ	OPIS ZDRUŽENEGA POGOJA	POVPREČJE
ne_Gl_Pri	A10+A20	nikalnica + glagol + prisl.	3,62
ne_Pri_Gl	A11+A21	nikalnica + prisl. + glagol	1,72
ne_Gl_Ose	B10+B20	nikalnica + glagol + osebek	3,29
ne_Ose_Gl	B11+B21	nikalnica + osebek + glagol	1,65
ne_Gl_Pre	C10+C20	nikalnica + glagol + predmet	3,80
ne_Pre_Gl	C11+C21	nikalnica + predmet + glagol	1,60

Preglednica 2: Povprečne vrednosti ocen sprejemljivosti glede na združeni pogoj v osrednjeslovenski skupini.

Grafikon 1: Povprečna sprejemljivost zgledov glede na združeni pogoj v osrednjeslovenski skupini.

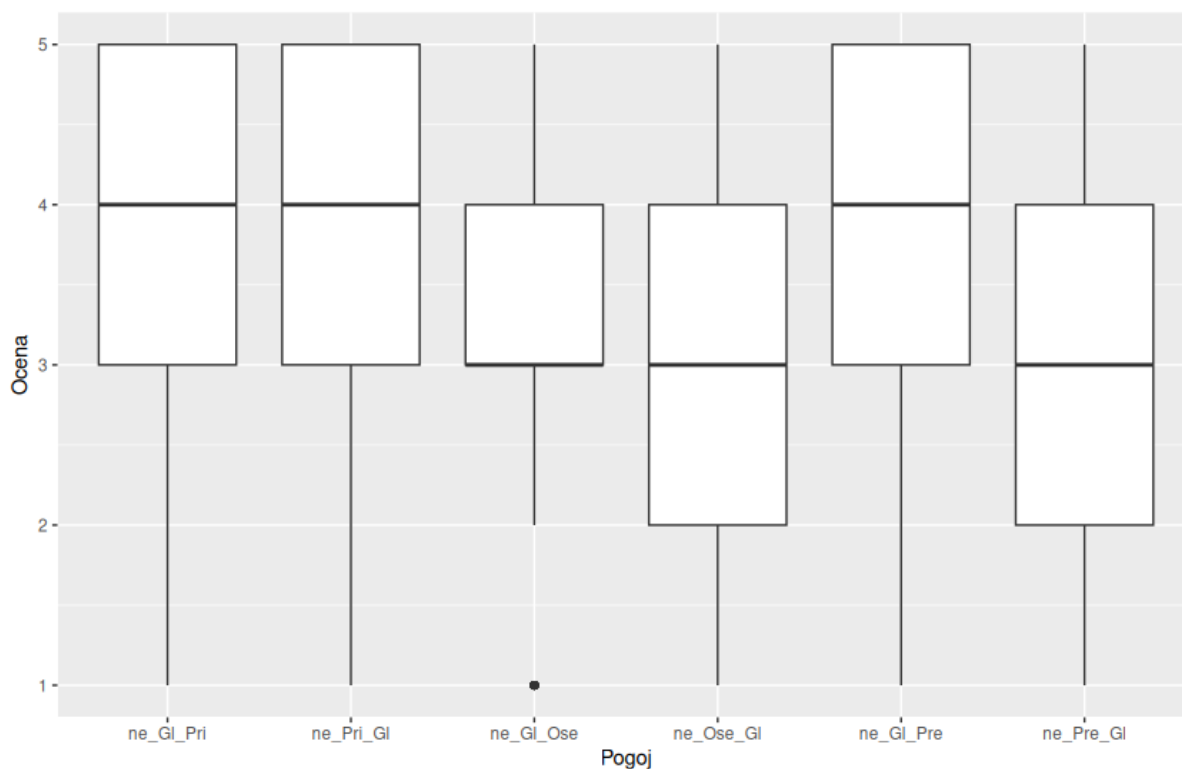
Kot je razvidno iz preglednice 2 in grafikona 1, se je osrednjeslovenska skupina odzivala v skladu s pričakovanji glede na naše poznavanje standardne slovenščine in na našo predpostavko, da se govori osrednje Slovenije v preučevanem vidiku od standardne slovenščine ne razlikujejo. Vse pogoje, kjer se med nikalnico in glagolom nahaja še neki dodatni element, so v osrednjeslovenski skupini ocenili kot nesprejemljive s povprečno oceno manj kot 2. Na drugi strani pa so pogoje, kjer se nikalnica nahaja tik ob glagolu, ocenili kot sprejemljive oziroma s povprečno oceno več kot 3.

K tem rezultatom velja dodati nekaj pojasnil. Zgledi, ki smo jih uporabili v eksperimentu, so bili osnovane na zgledih iz govornega jezika – šlo je za predelane spontano tvorjene zgleda, ki bi za popolno sprejemljivost lahko potrebovali več konteksta, da si informant lahko zamisli ustrezno informacijsko zgradbo in smiselno intonacijo. Najboljše ocenjeni posamezni zgled je v tej skupini prejel povprečno oceno komaj 4,11, tako da moramo povprečni oceni 3,8 in 3,62 razumeti kot (skoraj) popolni. Povprečna ocena 3,29 pri združenem pogoju ne_Gl_Ose pa je malo nižja zaradi slabše ocene zgleda v pogoju B10. Ti zgledi so (med zgledi v pogojih, ki prikazujejo standardnoslovensko stavo) prejeli najslabšo oceno tudi v goriški skupini (prim. preglednice 3–5 spodaj).

Za goriško skupino so rezultati z združenimi pogoji prikazani v preglednici 3, ki podaja povprečne vrednosti ocen sprejemljivosti, in v grafikonu 2, ki prikazuje povprečno sprejemljivost zgledov.

<i>ZDRUŽENI POGOJ</i>	<i>TESTNI POGOJ</i>	<i>OPIS ZDRUŽENEGA POGOJA</i>	<i>POVPREČJE</i>
ne_Gl_Pri	A10+A20	nikalnica + glagol + prisl.	3,82
ne_Pri_Gl	A11+A21	nikalnica + prisl. + glagol	3,70
ne_Gl_Ose	B10+B20	nikalnica + glagol + osebek	3,37
ne_Ose_Gl	B11+B21	nikalnica + osebek + glagol	3,04
ne_Gl_Pre	C10+C20	nikalnica + glagol + predmet	3,92
ne_Pre_Gl	C11+C21	nikalnica + predmet + glagol	3,07

Preglednica 3: Povprečne vrednosti ocen sprejemljivosti glede na združeni pogoj v goriški skupini.

Grafikon 2: Povprečna sprejemljivost zgledov glede na združeni pogoj v goriški skupini.

Kot je razvidno iz preglednic 2 in 3 ter grafikonov 1 in 2, se skupini ne razlikujeta pri oceni sprejemljivosti pri pogojih, v katerih nikalnica (kot v standardni slovenščini) stoji ob glagolu; ti zgledi so tako v osrednjeslovenski kot v goriški skupini ocenjeni kot sprejemljivi. Precej očitno pa se skupini razlikujeta po sprejemljivosti pri pogojih, v katerih je nikalnica od glagola ločena. Za razliko od osrednjeslovenske skupine so ti zgledi v goriški skupini ocenjeni kot sprejemljivi. Najočitnejša je razlika pri pogojih, kjer se med nikalnico in glagolom pojavlja prislovno določilo. Ti zgledi so bili v goriški skupini ocenjeni kot enako sprejemljivi kot stava z nikalnico ob glagolu (torej kot stava, kot jo pozna standardna slovenščina).

Rezultat, v katerem sta si skupini *primerljivi* glede sprejemljivostne ocene zgledov, ko je nikalnica ob glagolu, je v skladu s sicer bežnimi omembami v literaturi. Skubic (1997) in Zuljan Kumar (2003, 2022) namreč ločevanje nikalnice od osebne glagolske oblike omenjata samo kot možnost, ne kot edini vzorec oziroma kot edino možnost (Skubic 1997: 104: “[n]ikalna prvina ni nujno tik ob glagolu”; Zuljan Kumar 2003: 73 in 2022: 60: “se med njiju lahko vrine še kakšna beseda”); ta opis torej tudi za zahod dopušča možnost “standardnoslovenske” stave, tj. stave z nikalnico tik ob glagolu.

Še bolj očitno se s tema opisoma seveda sklada tudi rezultat, da se skupini *razlikujeta* glede sprejemljivostne ocene zgledov, ko je nikalnica od glagola ločena. Če gre, po Skubic (1997) in Zuljan Kumar (2003, 2022), pri ločevanju nikalnice od glagola za zahodnoslovensko posebnost, ki je v standardni slovenščini (in implicitno verjetno v osrednji slovenščini) ni, je opažena razlika med skupinama pričakovana.

Obenem so naši rezultati, po katerih se skupini glede ločevanja nikalnice in glagola razlikujeta ne glede na to, ali med nikalnico in glagolom stoji prislovno določilo, osebik ali predmet, bolj v skladu z omembo iz Zuljan Kumar (2003, 2022) kot z omembo v Skubic (1997). Zuljan Kumar (2003, 2022) namreč vmesnega elementa besednovrstno ali stavčnočlensko ne omeji. Po svoje sicer rezultati potrjujejo tudi ožjo omembo iz

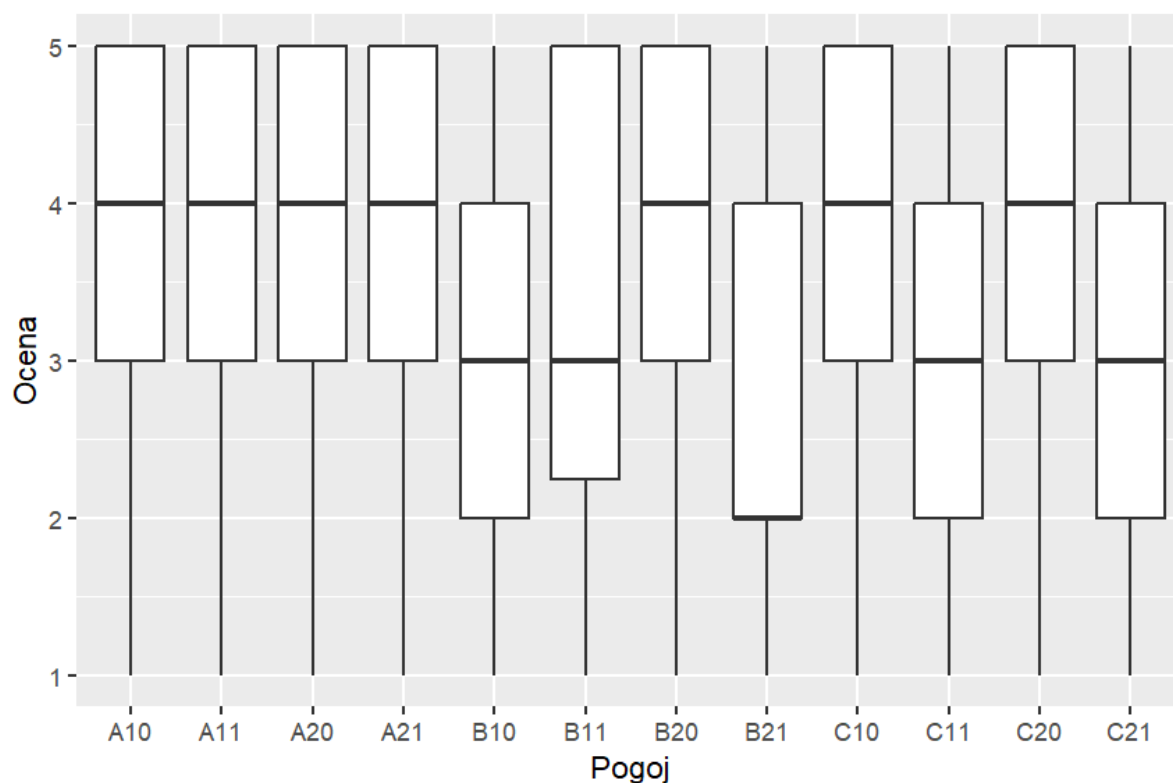
Skubic (1997), ki vmesni element omenja le kot “kak členek” (ob čemer navaja tudi zgleds s prislovi), saj so zgledi z ločenima nikalnico in glagolom ocenjeni najboljše in je razlika z osrednjeslovensko skupino najočitnejša, ko med nikalnico in glagolom stoji prislovno določilo. Vseeno pa v najsplošnejšem smislu rezultati raziskave tu vsekakor kažejo, da zahodno ločevanje nikalnice in osebne glagolske oblike ni omejeno s stavčnoočlensko ali besednovrstno naravo vmesnega elementa. V tem smislu je ločevanje nikalnice od osebne glagolske oblike v goriških govorih precej posplošeno.

3.2 Prislovno določilo, osebek, predmet – podrobno

V razdelku 3.1 smo za večjo preglednost rezultate predstavili tako, da smo po dva testirana pogoja združili v en pogoj. Za popolnost informacije pa v naslednjih preglednicah predstavljamo še povprečne vrednosti ocen sprejemljivosti za vsak pogoj posamično, brez zgornjega združevanja – spet ločeno po skupinah, v preglednici 4 in grafikonu 3 za goriško skupino in v preglednici 5 in grafikonu 4 za osrednjeslovensko skupino.

TESTNI POGOJ	OPIS POGOJA	POVPREČJE
A10	nikalnica + glagol + prisl. mere/krat.	3,78
A11	nikalnica + prisl. mere/krat. + glagol	3,64
A20	nikalnica + glagol + naklon. prisl.	3,86
A21	nikalnica + naklon. prisl. + glagol	3,77
B10	nikalnica + glagol + zaimk./kvantif. osebek	3,17
B11	nikalnica + zaimk./kvantif. osebek + glagol	3,48
B20	nikalnica + glagol + občnoimen. osebek	3,57
B21	nikalnica + občnoimen. osebek + glagol	2,60
C10	nikalnica + glagol + zaimk. predmet	3,90
C11	nikalnica + zaimk. predmet + glagol	3,20
C20	nikalnica + glagol + občnoimen. predmet	3,94
C21	nikalnica + občnoimen. predmet + glagol	2,94

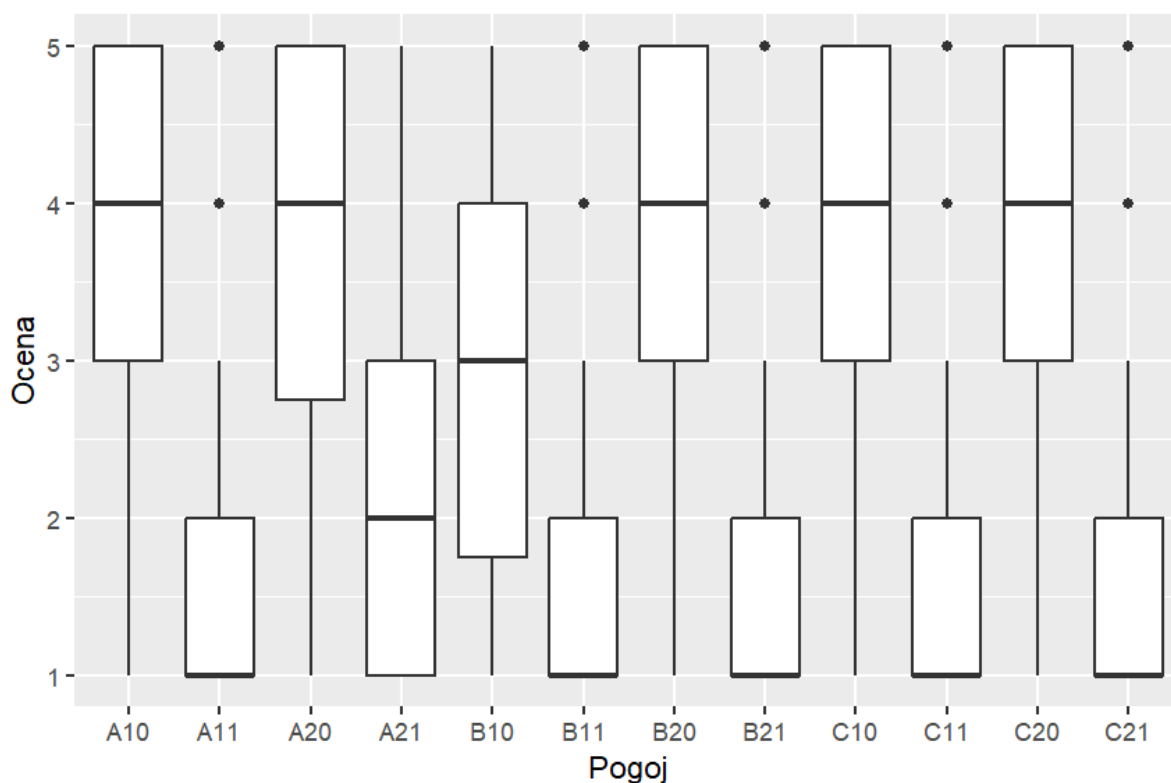
Preglednica 4: Povprečne vrednosti ocen sprejemljivosti glede na pogoj v goriški skupini.

Grafikon 3: Povprečna sprejemljivost zgledov glede na posamezni pogoj v goriški skupini.

TESTNI POGOJ	OPIS POGOJA	POVPREČJE
A10	nikalnica + glagol + prisl. mere/krat.	3,53
A11	nikalnica + prisl. mere/krat. + glagol	1,48
A20	nikalnica + glagol + naklon. prisl.	3,70
A21	nikalnica + naklon. prisl. + glagol	1,97
B10	nikalnica + glagol + zaimk./kvantif. osebek	2,91
B11	nikalnica + zaimk./kvantif. osebek + glagol	1,64
B20	nikalnica + glagol + občnoimen. osebek	3,66
B21	nikalnica + občnoimen. osebek + glagol	1,65
C10	nikalnica + glagol + zaimk. predmet	3,52
C11	nikalnica + zaimk. predmet + glagol	1,58
C20	nikalnica + glagol + občnoimen. predmet	4,08
C21	nikalnica + občnoimen. predmet + glagol	1,61

Preglednica 5: Povprečne vrednosti ocen sprejemljivosti glede na pogoj v osrednjeslovenski skupini.

Grafikon 4: Povprečna sprejemljivost zgledov glede na posamezni pogoj v goriški skupini.

V primerjavi s prej združenimi pogoji (prislovno določilo mere/kratnosti in prislovno določilo naklonskosti; zaimkovni/kvantifikatorski osebek in občnoimenski osebek; zaimkovni predmet in občnoimenski predmet) rezultati z ločenimi pogoji s prislovnim določilom mere/kratnosti in pogoji z naklonskim prislovnim določilom ne potrebujejo dodatnega komentarja. Eden od nepričakovanih rezultatov je pri pogoju z zaimkovnim/kvantifikatorskim osebkom: za razliko od ostalih pogojev je bila namreč pri tem pogoju v goriški skupini različica z ločeno nikalnico in glagolom ocenjena celo boljše od ustreznice z nikalnico ob glagolu, in tudi v osrednjeslovenski skupini je bila različica z nikalnico ob glagolu ocenjena občutno slabše od različic z nikalnico ob glagolu v ostalih pogojih. Pravega odgovora za ta odklon nimamo, lahko pa omenimo, da je bil v tej skupini zgledov najslabše ocenjeni zgled verjetno skonstruiran problematično, saj je vseboval dva enakovredna odvisnika, zvezana brez veznika (*Mislim, da je prav, da je univerza tukaj, da ne beži vse ven.*), kar je v pisnem jeziku vsaj nenavadno; poleg tega je pogoj vseboval tudi dva zgleda, ki sta vsebovala vprašalna stavka, ki sta se začejala z vprašalnico *a*, kar bi pri goriški skupini lahko bilo prepoznano kot nedomača prvina (običajna domača vprašalnica je namreč *kaj*). Tako ali drugače se zdi, da zgledi v tem pogoju niso bili optimalni in da bi lahko to bil razlog za manjši odklon pri tem pogoju.

Med pogoji, ki vključujejo nikalnico ločeno od glagola, z najnižjo vrednostjo ocene sprejemljivosti v goriški skupini (2,6) izstopa pogoj, pri katerem med nikalnico in glagolom stoji občnoimenski osebek. Tudi za to nižjo oceno prave razlage nimamo. Tudi tu pa omenjamo, da velja ob vseh nekoliko nižjih ocenah pri presojanju povprečnih vrednosti ocen sprejemljivosti imeti v mislih, da čeprav so udeleženci zgleda ocenjevali na 5-stopenjski lestvici od 1 ("popolnoma nesprejemljivo") do 5 ("popolnoma sprejemljivo"), je bila najvišja dodeljena povprečna ocena v eni ali drugi skupini vseeno le nizkih 4,16 (zgled *Včeraj zvečer je Tone veliko*

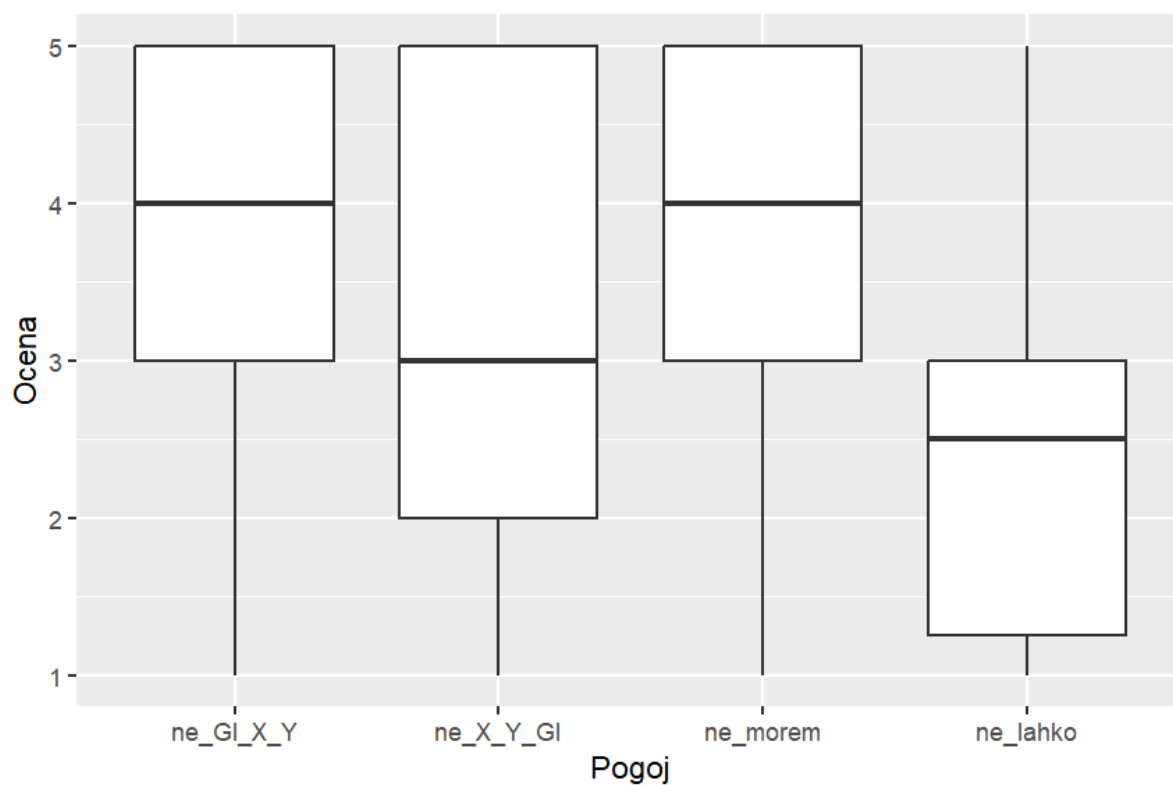
vadil, da ne pozabi besedila. pogoja C20), torej razmeroma daleč od maksimalnih 5, najnižja pa 1,26 (zgled *Lani je lahko celo pot tekel, letos pa ne lahko teče tako daleč.*” pogoja L11 v osrednjeslovenski skupini), torej razmeroma blizu minimalne 1 (pri tem zanemarjamo kontrolni zgled, ki je imel sicer še nižjo povprečno oceno, 1,08). V tej luči predstavlja povprečna ocena 2,66 že sredino sprejemljivosti.

3.3 Dva stavčna člena, *lahko*

Kot samostojna pogoja smo v raziskavi preverjali tudi ločevanje nikalnice od osebne glagolske oblike z dvema stavčnima členoma in ločevanje nikalnice od osebne glagolske oblike z naklonskim *lahko*. V preglednicah 6 in 7 in grafikonih 5 in 6 predstavljamo rezultate še za ta dva pogoja, spet za vsako lokacijo posebej. Pomen okrajšav oziroma oznak, ki so zaradi kratkosti uporabljene v grafikonih, je pojasnjen v preglednicah.

TESTNI POGOJ	TESTNI POGOJ	OPIS POGOJA	POVPREČJE
ne_Gl_X_Y	D20	nikalnica + glagol + 2 st. člena	3,73
ne_X_Y_Gl	D21	nikalnica + 2 st. člena + glagol	3,30
ne_morem	L10	nikalnica + <i>moči</i>	3,96
ne_lahko	L11	nikalnica + <i>lahko</i> + glagol	2,58

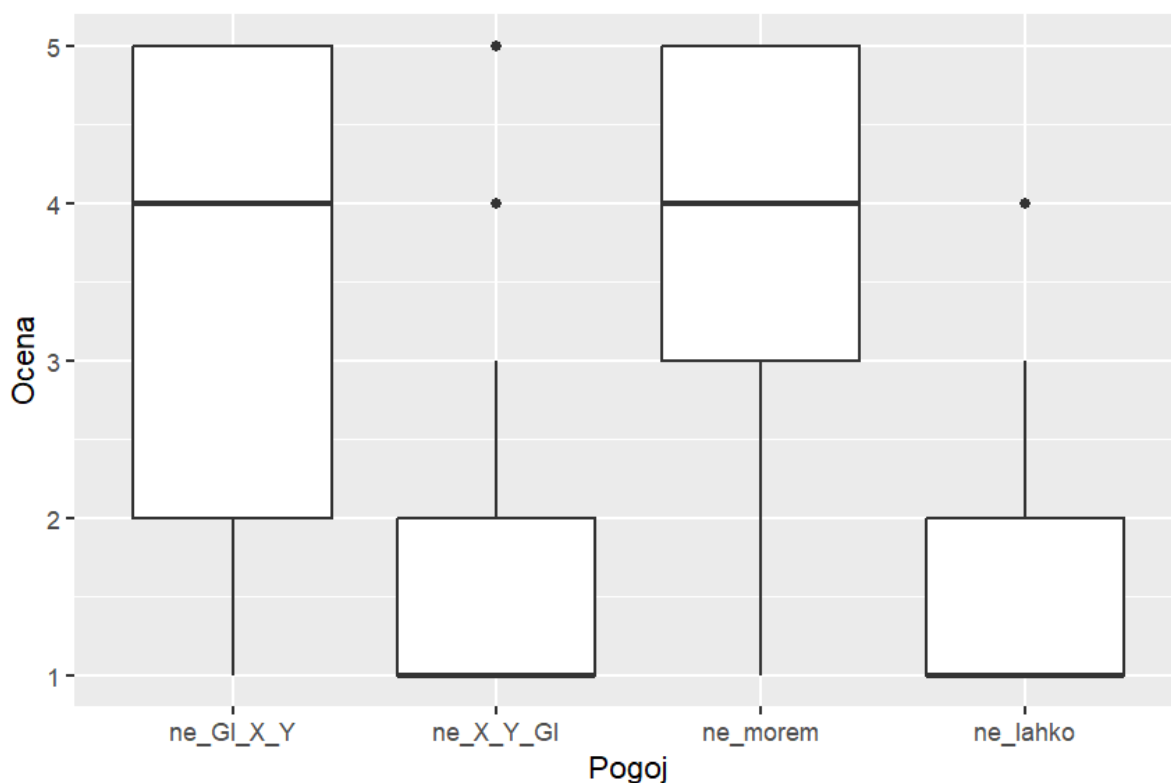
Preglednica 6: Povprečne vrednosti ocen sprejemljivosti glede na pogoja ločenosti z dvema stavčnima členoma in z naklonskim *lahko* v goriški skupini.

Grafikon 5: Sprejemljivost zgledov z dvema stavčnima členoma in z *lahko* kot vmesnim elementom v goriški skupini.

TESTNI POGOJ	TESTNI POGOJ	OPIS POGOJA	POVPREČJE
ne_Gl_X_Y	D20	nikalnica + glagol + 2 st. člena	3,52
ne_X_Y_Gl	D21	nikalnica + 2 st. člena + glagol	1,64
ne_morem	L10	nikalnica + <i>moči</i>	3,87
ne_lahko	L11	nikalnica + <i>lahko</i> + glagol	1,40

Preglednica 7: Povprečne vrednosti ocen sprejemljivosti glede na pogoja ločenosti z dvema stavčnima členoma in z naklonskim *lahko* v osrednjeslovenski skupini.

Grafikon 6: Sprejemljivost zgledov z dvema st. členoma in z *lahko* kot vmesnim elementom v osrednjeslovenski skupini.

Kot je razvidno iz preglednic 6 in 7 ter grafikonov 5 in 6, se tudi tu osrednjeslovenska in goriška skupina ne razlikujeta pri oceni sprejemljivosti zgledov, v katerih nikalnica (kot v standardni slovenščini) stoji ob glagolu; mediana je pri ocenah sprejemljivosti teh zgledov tako v osrednjeslovenski kot v goriški skupini 4. Precej očitno pa se tudi tu skupini razlikujeta po sprejemljivosti pri pogojih, v katerih je nikalnica od glagola ločena; v goriški skupini je pri zgledih, v katerih med nikalnico in glagolom stojita dva stavčna člena, mediana 3, in pri zgledih, v katerih med nikalnico in glagolom stoji naklonski *lahko*, mediana 2,5, medtem ko je v osrednjeslovenski skupini ta v obeh primerih 1. Glede na mediano je sprejemljivost teh zgledov v goriški skupini približno taka kot sprejemljivost zgledov s predmetom ali osebkom med nikalnico in glagolom, in v tem nekaj nižja od sprejemljivosti zgledov s prislovnim določilom med nikalnico in glagolom. Od vseh elementov, ki smo jih preverjali kot potencialne ločevalce nikalnice in glagola, je najslabše ocenjen naklonski *lahko*. A se tudi pri tem razlika med osrednjeslovensko in goriško skupino še vedno sklada s splošno sliko, v kateri je v goriških govorih nikalnico in osebno glagolsko obliko mogoče ločevati precej brez omejitev, ne glede na besednovrstno ali stavčnočlensko naravo vmesnega elementa in ne glede na število vmesnih stavčnih členov oziroma količino vmesnega gradiva.

Rezultati pogoja, pri katerem lahko pri goriški skupini nikalnico od glagola ločujeta dva stavčna člena, so v skladu s trditvijo Zuljan Kumar (2022: 60), da se vmes lahko pojavlja tudi več kot ena sama beseda; vemo tudi, da pri tem ne gre le za možnost ločevanja nikalnice od glagola z enim samim razvitim stavčnim členom, temveč lahko nikalnico od glagola ločuje tudi več stavčnih členov. V najširšem smislu je s tem še dodatno izkazana slovnična posplošenost zahodnega ločevanja nikalnice od osebne glagolske oblike. Rezultati pogoja, pri katerem lahko pri goriški skupini nikalnico od glagola vsaj do neke mere ločuje tudi naklonski *lahko*, pa so

nadalje v skladu s trditvijo iz Marušič in Žaucer (2016: 185), da bi ob naglašeni nikalnici lahko med nikalnico in glagolom načeloma stal tudi naklonski *lahko*, ki kot napoved sledi iz njune skladenjske analize razvoja in trenutnega sistema izražanja zmožnosti v standardni slovenščini.

3.4 Dodatni vidiki

Najsplošnejši rezultat naše raziskave je ugotovitev, da je ločevanje nikalnice od osebne glagolske oblike v goriških govorih precej posplošeno v smislu, da ni kako očitno omejeno niti z besednovrstnimi ali stavčnoočlenskimi lastnostmi ločujočega elementa niti s količino vmesnega materiala (števila vmesnih elementov); in da je hkrati sprejemljiv tudi vzorec, ko se v prisotnosti istih elementov nikalnica pojavlja ob glagolu (v vzorcu, ki je edini sprejemljiv v standardni slovenščini in v naši osrednjeslovenski skupini). Ob tem se postavlja vprašanje, kakšna je narava tega soobstoja. Gre za prosto izbirnost med pomensko in skladenjsko identičnima zgradbama, le z razliko v glasoslovnih lastnostih nikalnice? Ali pa sta vzorca pomensko in zgradbeno različna, z različnima informacijskima zgradbama ali z različnima vrstama zanikanja? Podlage za odločanje med tema možnostma v naši raziskavi ne moremo iskati. Vprašanja se bo treba lotiti z upoštevanjem konteksta, preverjanjem morebitnih pomenskih razlik in morebitnih skladenjskih dokazov za obstoj različnih zanikanj v zahodni slovenščini. Lahko pa dodamo, da če je ločevanje nikalnice od osebne glagolske oblike kakor koli pogojeno s posebno informacijsko zgradbo, bi lahko to dodatno razložilo malo nižje vrednosti sprejemljivosti v naših rezultatih pri nekaterih pogojih z ločeno nikalnico. Posebna informacijska zgradba je tipično povezana z nenevtralnno prozodijo, rezultati raziskave pa temeljijo na podlagi pisnega vprašalnika. Čim si informant zgleda ne prebere z ustrezno podporno prozodijo, ga bo bolj verjetno ocenil slabše.

Na rezultate naše raziskave se da pogledati tudi z vidika vprašanja izvora zahodnoslovenske od glagola ločene stave nikalnice, ki ga je izpostavila predhodna literatura. Medtem ko Skubic (1997: 105) izvor pripisuje romanskemu vplivu, pa Zuljan Kumar (2019: 64–65, 2022: 60) trdi, da izvor ne more biti v stičnih romanskih jezikih, češ da tako ločevanje nikalnice od glagola v teh jezikih ni mogoče. V naši raziskavi so bili v goriški skupini najbolj ocenjeni pogoji z ločeno nikalnico tisti, pri katerih nikalnico od glagola ločuje prislovno določilo. In to so ravno zgledi, ki vsaj do neke mere tudi v italijanščini in furlanščini dopuščajo ločevanje nikalnice od osebne glagolske oblike, prim. Skubičev (1997: 105) *non sempre/no simpri* (»ne vedno«) in *non subito/no subit* (»ne takoj«). Glede na to bi stična romanska jezika vseeno morda lahko bila izvor te zahodnoslovenske stave; a tudi če sta res bila, se je morala ta potem v zahodnoslovenskih govorih še nadalje posplošiti tudi neodvisno od romanskih jezikov. Pri današnjem stanju bi torej lahko šlo za kombinacijo kontaktnih in znotrajjezikovnih dejavnikov.

4. Sklep

Z raziskavo smo poskusili podrobneje raziskati nekaj vidikov možnosti ločevanja nikalnice od osebne glagolske oblike v zahodni slovenščini, ki je bila bežno oziroma brez podrobnosti omenjena v predhodni literaturi. Z velikovzorčnim vprašalnikom smo možnosti preverjali pri skupini pripadnikov goriških govorov in skupini pripadnikov osrednjeslovenskih govorov. Primerjava je obstoj ločevanja na zahodu potrdila in obenem razkrila, da je ločevanje precej posplošeno, brez kategoričnih omejitev v besednovrstnih in stavčnoočlenskih lastnostih vmesnega elementa in v količini vmesnega gradiva. Hkrati rezultati odsevajo tudi stanje v literaturi, po kateri so najočitnejši ločevalci nikalnice in osebne glagolske oblike prislovna določila. Raziskava je potrdila tudi

specifično možnost ločevanja z naklonskim *lahko*, kar je relevantno za trditve iz teoretične literature glede skladienskega razvoja današnjega tipološko redkega standardnoslovenskega sistema izražanja zmožnosti.

Za prihodnje raziskave ostaja odprtih nekaj vprašanj. V okviru izbrane metodologije bi morali za večjo, statistično preverljivo zanesljivost rezultatov opraviti obširnejšo raziskavo z več primeri za posamični pogoj; izgubili pa bi s tem pri številu preverjanih slovničnih okolij (testnih pogojev), ki bi jih zaradi povečanega števila stavkov posledično tudi morali zmanjšati, saj bi se sicer število stavkov, ki bi jih posameznik ocenjeval, preveč povečalo. Odprto ostaja tudi vprašanje o naravi sopojavljanja vzorca, ko je nikalnica z nekim elementom od glagola ločena, in vzorca, ko se nikalnica v prisotnosti tega istega elementa vseeno pojavlja ob glagolu. Zaenkrat namreč ni jasno, ali je soobstoje teh dveh vzorcev na zahodu posledica enakovredne, proste dvojničnosti ali pomensko in zgradbeno različnih zgradb, na primer različnih informacijskih zgradb ali različnih vrst zanikanja.

V primerjavi z bolj ustaljeno dialektološko metodo zbiranja gradiva je imel naš pristop nekaj prednosti in nekaj pomanjkljivosti. Spletni vprašalnik, izvedba v šolah in vključevanje govorcev deloma tudi mimo ustaljene dialektološke klasifikacije so nam omogočili, da smo podatke sistematično, v kontroliranih pogojih in hitro preverili pri razmeroma velikem številu ciljnih govorcev. Zaradi odrekanja ustaljenim narečnim mejam seveda pojavov nismo preverjali znotraj zaključenega narečja, ugotovitve s tem niso v celoti posplošljive na nobeno od vključenih narečij, dobili pa smo kvantiteto, z manjšim časovnim vložkom smo zajeli večje območje. Z izbiro dijakov besednorednih vzorcev tudi nismo preverjali pri vrsti govorcev, ki v dialektologiji predstavljajo tipičnega informanta; smo pa zato, ob hitrosti, dobili tudi starostno enoten vzorec. Z uporabo vprašalnika smo se seveda odpovedali desideratumu spontanega govora, nam je pa to po drugi strani omogočilo preverjanje zelo specifičnega vzorca – ločevanja nikalnice od glagola z naklonskim *lahko* – česar tudi v obsežnih korpusih spontanega narečnega govora prav lahko preprosto ne bi našli v zadostnem obsegu. Na ta način lahko metoda naše raziskave dopolnjuje ustaljeni dialektološki pristop.

Viri

Drummond 2011 = Alex Drummond, *IbexFarm* [programska oprema]. Arhivsko dostopno na <http://spellout.net/ibexfarm/>

Jedrna ekipa R 2021 = R Core Team, *R: A language and environment for statistical computing*. R Foundation for Statistical Computing, Dunaj, Avstrija, 2021. URL <https://www.R-project.org/>.

Literatura

Hansen 2005 = Björn Hansen, How to measure areal convergence: a case study of contact-induced grammaticalization in the German-Hungarian-Slavonic contact area, v *Modalität in slavischen Sprachen - Modality in Slavonic Languages*, ur. Björn Hansen in Petr Karlík, München: Otto Sagner Verlag, 2005, 219-237.

Ilc 2008 = Gašper Ilc, O zanikanju in nikalnici v slovenščini, *Jezik in slovstvo* 53 (2008). 65–79. [DOI: 10.4312/jis.53.2.65-79]

Ilc 2019 = Gašper Ilc, *Aspects of Negation in English and Slovenian*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019.

Lenček 1996 = Rado L. Lenček, Modalna raba adverba lahko v slovenščini, v Rado L. Lenček (ur. Marta Pirnat-Greenberg) *Izbrane razprave in eseji*, Ljubljana: Slovenska matica.

Marušič in Žaucer 2016 = Franc Marušič in Rok Žaucer, The Modal Cycle vs. Negation in Slovenian, v *Formal Studies in Slovenian Syntax. In honor of Janez Orešnik*, ur. Franc Marušič in Rok Žaucer, Amsterdam: John Benjamins (Linguistik Aktuell/Linguistics Today 236), 2016, 167-192. [DOI: 10.1075/la.236.08mar]

Skubic 1997 = Mitja Skubic, *Romanske jezikovne prvine na zahodni slovenski jezikovni meji*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1997.

Zuljan Kumar 2003 = Danila Zuljan Kumar, Nekaj besednorednih posebnosti v nadiškem in briškem narečju, *Jezikoslovni zapiski* 9.2 (2003), 59–80. [DOI: 10.3986/jz.v9i2.2589]

Zuljan Kumar 2019 = Danila Zuljan Kumar, Word order in Slovene dialectal discourse, *Slovenski jezik – Slovene Linguistic Studies* 12 (2019). 53–74. [DOI: 10.3986/sjsls.12.1.04]

Zuljan Kumar 2022 = Danila Zuljan Kumar, *Skladnja nadiškega in briškega narečja*. Ljubljana: Založba ZRC (Linguistica et Philologica 42), 2022. [DOI: 10.3986/9789610506195]

Summary

Some Western Slovenian varieties differ from Standard Slovenian and from Central Slovenian in allowing the sentential negator *ne* to be split from the finite verb (Skubic 1997, Zuljan Kumar 2003, 2022). The literature is moot, however, on the extent to which this possibility is generalized across different grammatical patterns, or on whether there are restrictions on what kinds of elements can split the negator from the finite verb. The article presents a study which used an acceptability experiment to investigate these questions. A 33-example questionnaire was completed by 57 speakers from the area around the Western-Slovenian town of Nova Gorica and a control group of 77 speakers from the Central-Slovenian area around the city of Ljubljana. Results show that overall our Western-Slovenian group allows a considerable amount of splitting of the sentential negator from the finite verb, significantly differing in this from our Central-Slovenian group, though certain types of elements are still found to be judged as more natural splitters than others. The graded acceptability can actually be seen as support to the previous cursory remarks as to the nature of the possible splitters.

Priloga: Spisek vseh uporabljenih zgledov, urejenih po pogojih (elementu, ki v levem stolpcu ločuje nikalnico od osebne glagolske oblike)

NIKALNICA LOČENA OD OS. GLAG. OBLIKE	koda	NIKALNICA OB OS. GLAG. OBLIKI	koda
--------------------------------------	------	-------------------------------	------

	<i>prislovno določilo mere ali kratnosti</i>			
1	Probaj poklicat avtomehanika še danes, saj te ne dosti stane.	A11	Probaj poklicat avtomehanika še danes, saj te ne stane dosti.	A10
2	Lansko leto je povečal ventilacijo, da se ne toliko segreva.	A11	Lansko leto je povečal ventilacijo, da se ne segreva toliko.	A10
3	Sosedov Peter tudi zna solkansko, ampak ne takoj preklopi.	A11	Sosedov Peter tudi zna solkansko, ampak ne preklopi takoj.	A10
4	V tem primeru pa moraš zelo pazit, da ne dvakrat šteješ.	A11	V tem primeru pa moraš zelo pazit, da ne šteješ dvakrat.	A10
	<i>prislovno določilo naklonskosti</i>			
5	Tak dijak je lahko nadpovprečen, a še ne zagotovo izstopa.	A21	Tak dijak je lahko nadpovprečen, a še ne izstopa zagotovo.	A20
6	Kdo so pa tisti za nami? Da nas ne mogoče zasledujejo?	A21	Kdo so pa tisti za nami? Da nas mogoče ne zasledujejo?	A20
7	Jutri vstani pol ure prej, da ne slučajno zamudiš predure.	A21	Jutri vstani pol ure prej, da slučajno ne zamudiš predure.	A20
8	Tukaj izraža svojilnost, kar pa ne nujno drži v vseh primerih.	A21	Tukaj izraža svojilnost, kar pa ne drži nujno v vseh primerih.	A20
	<i>osebek - zaimsek ali kvantifikator</i>			
9	Krištof Kolumb je leta 1492 odkril Ameriko - a ne to drži?	B11	Krištof Kolumb je leta 1492 odkril Ameriko - a to ne drži?	B10
10	Pozoren moraš biti, da ti slučajno ne kdo pride izza hrbta.	B11	Pozoren moraš biti, da ti slučajno ne pride kdo izza hrbta.	B10
11	A ne tisto pomeni, da je odgovoren njihov podizvajalec?	B11	A ne pomeni tisto, da je odgovoren njihov podizvajalec?	B10
12	Mislim, da je prav, da je univerza tukaj, da ne vse beži ven.	B11	Mislim, da je prav, da je univerza tukaj, da ne beži vse ven.	B10
	<i>osebek - občnoimenski samostalni</i>			
13	S tem si pa ne boš veliko pomagal, ker se ne spremembe vidijo.	B21	S tem si pa ne boš veliko pomagal, ker se ne vidijo spremembe.	B20
14	Zakaj so razbili okna? Kaj ne ljudje vejo, da se to ne sme?	B21	Zakaj so razbili okna banke? Kaj ljudje ne vejo, da se to ne sme?	B20
15	Cestarji si tega, da se ne sneg spluži, ne smejo privoščiti.	B21	Cestarji si tega, da se sneg ne spluži, ne smejo privoščiti.	B20
16	Je pa gotovo res, da se ne politiki zavedajo, da to ni legalno.	B21	Je pa gotovo res, da se politiki ne zavedajo, da to ni legalno.	B20
	<i>predmet - zaimsek</i>			
17	Bila sem prepričana, da to znate ... Mogoče pa ne tega učijo.	C11	Bila sem prepričana, da to znate ... Mogoče pa tega ne učijo.	C10
18	Kaj pa je to na tvojem telefonu? Da ne tebi prisluškujejo?	C11	Kaj pa je to na tvojem telefonu? Da ti ne prisluškujejo?	C10

19	Moram pazit, da ne kakšnega dobim, ki me bo potem zafrknil.	C11	Moram pazit, da ne dobim kakšnega, ki me bo potem zafrknil.	C10
20	V takih primerih preverijo več stvari, da ne kej spregledajo.	C11	V takih primerih preverijo več stvari, da kej ne spregledajo.	C10
	<i>predmet - občnoimenski samostalni</i>			
21	Pazi, kje voziš s tem novim avtom, da mi ne psa povoziš.	C21	Pazi, kje voziš s tem novim avtom, da mi ne povoziš psa.	C20
22	Včeraj zvečer je Tone veliko vadil, da ne besedila pozabi.	C21	Včeraj zvečer je Tone veliko vadil, da ne pozabi besedila.	C20
23	Čim prej je treba prepovedat lov, da se ne slonov iztrebi.	C21	Čim prej je treba prepovedat lov, da se slonov ne iztrebi.	C20
24	Pazite, da pravilno obvarujete ogenj, da ne gozda požgete.	C21	Pazite, da pravilno obvarujete ogenj, da ne požgete gozda.	C20
	<i>več kot en stavčni člen</i>			
25	Bo držalo, ampak verjetno se še vedno ne vsi tega zavedajo.	D21	Bo držalo, ampak verjetno se tega še vedno ne zavedajo vsi.	D20
26	Mogoče ti je ta sličica že znana, ker se ne tukaj prvič pojavi.	D21	Mogoče ti je ta sličica že znana, ker se tukaj ne pojavi prvič.	D20
27	Bom šel kar zdaj še tja, da ne potem še enkrat hodim ven.	D21	Bom šel kar zdaj še tja, da ne hodim potem še enkrat ven.	D20
28	Kaj pa če poveš to na začetku, da ne potem vsakič ponavljaš?	D21	Kaj pa če poveš to na začetku, da potem ne ponavljaš vsakič?	D20
	<i>naklonski "lahko"</i>			
29	Z Matejem bo problem, ker njemu ne lahko dopoveš kej dosti.	L11	Z Matejem bo problem, ker njemu ne moreš kaj dosti dopovedat.	L10
30	Nekoč je lahko celo pot tekel, danes pa ne lahko teče tako daleč.	L11	Nekoč je lahko celo pot tekel, danes pa ne more teči tako daleč.	L10
31	A vam ne lahko uštimajo tako, da bo usklajevanje malo lažje?	L11	A vam ne morejo uštimati tako, da bo usklajevanje malo lažje?	L10
32	Zelo nam je žal, ampak pri tem ti pa ne lahko pomagamo.	L11	Zelo nam je žal, ampak pri tem ti pa ne moremo pomagati.	L10
	KONTROLNI ZGLED		KONTROLNI ZGLED	
33	Ali mogoče veš, kom je Sebastjan šel včeraj v kino s?	D1	Ali mogoče veš, kom je Sebastjan šel včeraj v kino s?	D1